

ВІДГУК

*офіційного опонента доктора економічних наук, професора, професорки
кафедри економіки та міжнародних економічних відносин*

Полтавського державного аграрного університету

Самойлик Юлії Василівни

на дисертаційну роботу Людвіка Іллі Ігоровича на тему:

*«Інноваційний розвиток підприємств АПК в умовах глобалізації ринків»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю
051 Економіка, галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки*

Актуальність теми дослідження. В умовах сучасних економічних трансформацій, обумовлених як зовнішніми глобалізаційними викликами, так і внутрішніми кризовими процесами, пов'язаними з війною, змінами клімату, логістичними бар'єрами та технологічним відставанням агропромислового сектору економіки, актуальним є формування ефективних механізмів інноваційного розвитку підприємств АПК, що базуються на комплексному підході до модернізації, цифровізації та підвищення адаптивності до ризиків глобального середовища. У цьому контексті наукові пошуки, спрямовані на удосконалення теоретико-методичних засад інноваційного зростання та обґрунтування моделей інвестиційної активності, набувають особливої значущості як для формування стратегій галузевого розвитку, так і для забезпечення продовольчої та економічної безпеки держави.

Підприємства АПК України відіграють ключову роль у формуванні національної економічної безпеки, а тому потребують інноваційної трансформації, здатної забезпечити їхню конкурентоспроможність та стійкість до зовнішніх ризиків. Запропонована автором наукова розробка відповідає потребам сучасного етапу розвитку аграрного виробництва та спрямована на розв'язання комплексних проблем його модернізації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, сформульовані у дисертації, мають логічну послідовність, належне аналітичне обґрунтування, базуються на широкому використанні сучасного наукового інструментарію, вітчизняного та зарубіжного досвіду, а також статистичних та модельних досліджень. Висновки випливають із поставлених завдань, а рекомендації мають прикладне спрямування та можуть бути використані при розробленні стратегій інноваційного розвитку аграрних підприємств. Розробка багатокомпонентної економіко-математичної моделі, також побудова

структурно-функціональної моделі цифровізації є свідченням високого рівня наукового обґрунтування отриманих результатів.

Методологічний інструментарій дисертаційного дослідження охоплює систему загальнонаукових підходів, економіко-статистичних методів та спеціалізованих прийомів аналізу, які у своїй сукупності забезпечили об'єктивність, достовірність та комплексність вивчення процесів інноваційного розвитку підприємств АПК в умовах глобалізаційних змін.

У першому розділі дисертації здійснено ґрунтовне теоретичне узагальнення та уточнення понятійного апарату, що стосується сутності інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу. Проаналізовано ключові підходи до трактування категорії «інноваційний розвиток» у контексті функціонування аграрних підприємств, з урахуванням специфіки галузі, технологічних оновлень та екологічних вимог. Розкрито взаємозв'язок між глобалізаційними процесами та трансформаціями в діяльності підприємств АПК, акцентовано увагу на ризиках і можливостях, що виникають унаслідок інтеграції до світових ринків, участі в міжнародних ланцюгах доданої вартості, та необхідності адаптації до змін зовнішнього середовища. Обґрунтовано методологічні підходи до оцінки ефективності впровадження інновацій, із урахуванням галузевих особливостей, структури виробництва та факторів зовнішнього впливу. Розділ містить результати діагностики інституційних, економічних та організаційних факторів, що впливають на темпи і якість інноваційної трансформації підприємств АПК, а також визначає стратегічні передумови для формування ефективної інноваційної політики у сфері агропромислового виробництва.

У другому розділі дисертаційної роботи проаналізовано емпіричну базу, що характеризує поточний стан інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу України в умовах зростаючого глобалізаційного впливу. Проведено комплексну оцінку динаміки галузевих змін, з урахуванням структурних, технологічних і ринкових трансформацій, які супроводжують інтеграційні процеси у світовому аграрному середовищі. Розділ містить результати діагностики інституційних, економічних та організаційних факторів, що впливають на темпи і якість інноваційної трансформації підприємств АПК, а також визначає стратегічні передумови для формування ефективної інноваційної політики у сфері агропромислового виробництва.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану наукових досліджень і розробок Вінницького національного аграрного університету і є складовою

частиною науково-дослідної теми: «Організаційно-економічні аспекти розвитку агроєкосистем на засадах екологізації економіки» (номер державної реєстрації 0121U112882, 2021-2024 рр.), у рамках якої здобувачем здійснено аналіз інноваційних методів та досліджено їх вплив на аграрний сектор економіки України, досліджено основні тенденції в аграрному секторі економіки в умовах війни, на основі чого сформовано концептуальну модель інноваційного розвитку підприємств АПК в умовах глобалізації.

Третій розділ дисертаційної роботи присвячено розробці інструментів, спрямованих на практичне забезпечення інноваційного зростання підприємств АПК в умовах глобального ринкового середовища. На основі глибокого аналізу і системного узагальнення теоретичних засад автор формує концепцію інноваційного моделювання, що враховує специфіку функціонування аграрного сектору у фазі нестабільності та структурних змін.

У межах розділу запропоновано економіко-математичну модель інвестиційної активності, яка дозволяє оптимізувати ресурсне забезпечення інновацій з урахуванням ризиків, ринкових флуктуацій і стратегічних цілей підприємства. Також обґрунтовано ефективні механізми цифровізації як інструменту підвищення адаптивності, продуктивності та управлінської ефективності в аграрному виробництві.

Практичне значення та впровадження результатів досліджень полягає у наданні ефективних інструментів для стратегічного управління інноваційним розвитком підприємств АПК, зокрема в умовах глобалізаційного тиску та обмежених ресурсів. Автором запропоновано підходи до цифрової трансформації аграрного виробництва, адаптації до міжнародних стандартів, а також сценарне моделювання поведінки підприємств за допомогою ігрових та стохастичних методів. Частина результатів була впроваджена в діяльність окремих агропідприємств, що підтверджує прикладну значущість отриманих напрацювань.

Основні положення, висновки та пропозиції дисертації впроваджено в практичну діяльність суб'єктів господарювання, зокрема: ТОВ «БІЗНЕС АГРО ІМПЕРІЯ» запропоновано рекомендації, що сприятимуть підвищенню ефективності та конкуренції, шляхом впровадження інноваційних технологій на підприємстві та управлінських рішень, спрямованих на оптимізацію виробничих процесів і покращення продуктивності (довідка № 141/10 від 30.10.2024 р.).

Впроваджено у діяльність ТОВ «ФРЕНДТ», запропоновано механізм інтеграції інноваційних цифрових технологічних рішень, що враховує особливості національного ринку та формує ефективну стратегію цифровізації

агропромислових підприємств України, шляхом використання реалізації розроблених підходів до автоматизації виробничих процесів, використання штучного інтелекту та технологій Big Data, а також адаптації підприємства до принципів сталого розвитку (довідка № 3 від 14.01.2025 р.).

Результати дисертаційного дослідження були розглянуті Департаментом агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації та рекомендовані для використання в роботі сільськогосподарських підприємств області. Пропозиції щодо формування обґрунтованих науково-практичних підходів до формування інноваційних стратегій підприємств АПК будуть враховані при розробці регіональних програм з підтримки агропромислового виробництва Вінницької області (довідка № 01.1-27/287 від 26.03.2025 р.).

Положення дисертаційної роботи використовуються в освітньому процесі Вінницького національного аграрного університету, зокрема при викладанні навчальних дисциплін: «Економіка аграрного виробництва»; «Глобальна економіка». Матеріали дослідження використано для оновлення змісту навчальних планів і робочих програм, а також у науковій роботі кафедри економіки та підприємницької діяльності (довідка № 01.1-60-540 від 22.05.2023 р.).

Наукова новизна отриманих результатів полягає у поглибленні теоретико-методичних засад інноваційного розвитку підприємств АПК в умовах глобалізації ринків, а також у формулюванні практичних підходів до підвищення їх конкурентоспроможності на основі інноваційної трансформації, зокрема:

- вперше розроблено комплексну економіко-математичну модель оптимізації інвестицій в інноваційний розвиток, що дозволяє враховувати зовнішні ризики та оцінювати ефективність рішень в умовах глобалізаційного середовища;

- удосконалено методологічний апарат оцінювання інноваційної активності АПК, категоріальний апарат, підходи до визначення інноваційної конкурентоспроможності та моделювання з урахуванням інституційних та глобалізаційних чинників;

- подальшого розвитку набули концепції синергії науки, освіти та бізнесу в інноваційній екосистемі АПК, цифрової трансформації виробництва, застосування високотехнологічних рішень, а також ігрового моделювання стратегічної поведінки підприємств;

- удосконалено методологічні підходи до трактування інноваційної конкурентоспроможності підприємств агропромислового комплексу в умовах глобалізованого ринкового середовища шляхом інтеграції ресурсно-

орієнтованої парадигми з інструментарієм стратегічного управління, що дозволяє більш комплексно оцінювати та формувати конкурентні переваги на основі інноваційного потенціалу;

— запропоновано системно-динамічний підхід до моделювання інноваційного розвитку аграрного сектора економіки, суть якого полягає в інтеграції до моделі впливу інституційних, глобалізаційних та ризик-орієнтованих факторів. Такий підхід забезпечує можливість урахування широкого спектра ризиків – економічних, політичних, кліматичних, валютних і логістичних – під час ухвалення інвестиційних рішень, що, у свою чергу, підвищує прикладну релевантність моделі до умов функціонування підприємств АПК в контексті воєнних і поствоєнних трансформацій.

Автор продемонстрував системне бачення інноваційного розвитку підприємств АПК як багаторівневого процесу, що охоплює технологічні, управлінські, економічні та екологічні аспекти.

Повнота викладення наукових положень, матеріалів, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Основні результати дисертаційної роботи висвітлено автором у 6 наукових публікаціях загальним обсягом 5,13 умовних друкованих аркушів (власний доробок автора становить 4,78 умовних друкованих аркушів), з яких - у фахових виданнях України, включених до переліку наукових фахових видань України категорії «Б», включених до міжнародної наукометричної бази даних Index Copernicus – 2,88 умовних друкованих аркушів, у монографіях іноземною мовою у зарубіжних виданнях – 1,7 умовних друкованих аркушів, в інших виданнях (тези доповідей) – 0,2 умовних друкованих аркушів. Елементи наукової новизни та основні положення дисертації з достатньою повнотою відображені у представлених наукових публікаціях.

Дотримання принципів академічної доброчесності. Обсяг і оформлення дисертації є такими, що відповідають вимогам МОН України. У дисертаційній роботі не виявлено порушень академічної доброчесності, зокрема академічного плагіату, фабрикацій чи фальсифікацій. Усі використані статистичні дані, відомості та положення, сформульовані іншими авторами, містять відповідні посилання на джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційної роботи. У цілому позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних у дисертації результатів, слід відмітити деякі дискусійні положення та зауваження.

1. Цілком слушно автор наводить у дисертаційній роботі схему «Інноваційна політика підприємства АПК» (рис. 1.1., с. 30), однак, на наше

переконання, такий підхід виглядає дещо спрощеним, оскільки інноваційна політика передбачає суб'єктно-об'єктні відносини, інтеграцію інновацій у всі сфери господарювання підприємства, наявність відповідної документації тощо. Зазначені елементи доцільно було б представити на зазначеній схемі.

2. У дисертаційній роботі автор використовує категорію «підприємства агропромислового комплексу». Для чіткості розуміння бази дослідження доцільно було б навести обґрунтування, які саме підприємства входять до цього комплексу, які зв'язки існують між ними і, наприклад, у чому автор бачить відмінність між категоріями «агропромисловий комплекс», «агропромислове виробництво», «агропродовольчий ринок», «аграрна сфера» та ін.

3. Позитивної оцінки заслуговує широке застосування економіко-математичних методів, зокрема пропонована автором системно-динамічна модель інноваційного розвитку АПК в умовах глобалізації. Однак, з аналізу викладеного матеріалу в підрозділі 3.1 не зовсім зрозуміло, яким чином зазначена модель може бути адаптована до оцінювання інноваційного розвитку саме підприємств АПК, оскільки дисертаційна робота присвячена дослідженню на мікрорівні. Крім того, виникає питання, яким чином автор пропонує кількісно оцінювати пропоновані в моделі змінні. Варто зазначити, що модель виглядала б більш переконливо, якби автор представив її апробацію на основі реальних даних.

4. Автор всебічно розглядає різні аспекти інноваційного розвитку, при цьому, особливу увагу приділяє питанням цифровізації господарських процесів. Разом з тим, доцільно було б більш глибоко дослідити інші напрями інноваційного розвитку – виробничі, екологічні, соціальні та інші інновації, про які дисертант пише в теоретичному розділі.

5. У дисертаційній роботі автор розглядає різні чинники інноваційного розвитку, при цьому, не достатньо уваги приділяється особливостям інноваційного розвитку в умовах війни та в контексті прогнозування економічного відновлення.

Наведені зауваження мають переважно дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки проведеного дослідження.

Загальний висновок. Підсумовуючи результати, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Людвіка Іллі Ігоровича на тему: «Інноваційний розвиток підприємств АПК в умовах глобалізації ринків» є цілісною, актуальною і логічно структурованою науковою працею, яка містить наукову новизну, обґрунтовані висновки та практичну цінність.

Враховуючи вищезазначені фактори, вважаємо, що дисертаційна робота

Людвіка Іллі Ігоровича на тему: «Інноваційний розвиток підприємств АПК в умовах глобалізації ринків» відповідає Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 та наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», а її автор Людвік І.І. заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінки поведінкові науки зі спеціальності 051 Економіка.

Офіційний опонент:

Доктор економічних наук,
професор, професор кафедри економіки
та міжнародних економічних відносин
Полтавського державного
аграрного університету

Юлія САМОЙЛИК